



# Co je to věda?

(pouze několik poznámek)



Úvod do uměnovědných studií

# Dělení věd

---

- ▶ **Novokantovci – Windelband, Rickert (2. pol. 19. stol.)**
  - ▶ Vědy **nomotetické** (nomos = z řečtiny: zákon) – hledají obecně platné zákony
  - ▶ Vědy **idiografické** (idios = z řečtiny: zvláštní, dílčí; grafé = z řečtiny: zaznamenávám, píše) – mohou věci a jevy pouze popisovat, ale nenalézají obecně platné zákony
  - ▶ v anglosaském prostředí se i dnes používá podobná dělení na: Sciences a Humanities
  
- ▶ **Dělení věd podle Maxe Webera (1864-1920)**
  - ▶ Vědy exaktní (matematizovatelné)
  - ▶ Vědy empirické (zkušenostní)
  - ▶ „Vědy“ dogmatické (a spekulativní)

# Empirická věda a (vs.) filosofie

---

- ▶ Empirické vědy se odlišují od jiného druhu vědeckého poznání, zvláště od filozofie, v několika podstatných rysech:
  - ▶ 1) jsou "empirické", tedy vysvětlují empirické empirickým
    - ▶ To znamená, že nevysvětlují empirické transcendentním (např. "bůh", "absolutní duch", "idea", "samopohyb").
  - ▶ 2) jsou tematicky redukované
    - ▶ Resignují na zodpovězení řady otázek typu: "Proč jsme na světě?", "Jaký je rozdíl mezi dobrem a zlem?", "Je sebevražda ospravedlnitelná jako řešení životní situace?".
  - ▶ 3) jsou metodicky abstraktní
    - ▶ Používají pro různé jednotlivé případy výzkumných metod, které jsou do značné míry univerzální. Ve vědě není každý jednotlivý případ zpracováván specifickým přístupem, nýbrž je užíváno typizovaných či "normovaných" postupů. Jednotlivý případ není předmětem zájmu sám o sobě, ale jako prvek celé třídy jevů, jako reprezentant druhu, typu. Od jeho individuálních vlastností se "abstrahuje", pokud je není možné "zobecnit" na množinu jevů".

# Weberovo pojetí empirických věd

---

- ▶ Empirická věda podle Maxe Webera:
  - ▶ Se musím se vyhnout jakémukoliv (subjektivnímu) **hodnocení**
  - ▶ Se neobejde (resp. vědec se neobjede) bez **vztahování k hodnotám**
    - ▶ Max Weber řešil „vztažením k hodnotám“ ...otázku poměru mezi - na jedné straně - bezbřehou, chaotickou empirickou sociální skutečností, ve které není o sobě ani podstatných, ani podružných jevů a procesů a jejíž části samy o sobě nenesou žádnou sociokulturní kvalitu, a na druhé straně – badatelovou snahou porozumět sociálnímu světu pomocí jeho pojmově přesného pojednání, jež však již musí vycházet ze znalosti jevů a procesů zahrnujících v sobě určité kvality či hodnoty, musí tedy následovat až po vztažení k hodnotám. (Horský: Dějepisné porozumění a ospravedlnění, 2004)
- ▶ Nikdy nemůže být úkolem zkušenostní (empirické) vědy zjišťovat závazné normy a ideály.
- ▶ Empirická věda nemůže nikoho naučit, co má (co je správné) dělat, nýbrž pouze to, co může dělat a jaké toto jednání může mít důsledky.

# Kam patří uměnovědy

---

- ▶ Uměnovědná studia se jako celek řadí k empirickým vědám (v pojetí novokantovců k vědám idiografickým), **byť**:
  - ▶ Estetika, je-li naukou o krásnu, je většinou vědou spekulativní
  - ▶ Teorie umění se snaží být vědou exaktní
  - ▶ Kulturní studia jsou svým většinovým pojetím vědou empirickou
  - ▶ Závěry, ke kterým budete v rámci svého studia a svých výzkumů docházet tedy budou mít většinou empirickou (zkušenostní, pozorovatelnou) povahu, ale nebudete je moci zobecnit do obecně platných zákonů (např. že by platilo, že: vše co je uspořádáno v poměru zlatého řezu se všem líbí; každé graffiti, které upozorňuje na nespravedlnost je umělecký hodnotné a musí být chráněno, apod.)

# Požadavky na vědce

---

- ▶ Potřebná je vysoká úroveň základních (meritorních) poznatků
- ▶ Etika práce (i života, ideálně 😊)
- ▶ Metodologie vědecké práce

# Metodologie vědy

---

- ▶ Systematicčnost
- ▶ Přesnost
- ▶ Kontrolovatelnost
- ▶ Ověřitelnost
- ▶ Možnost zobecnění